

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора Куркової Ксенії Миколаївни – на дисертаційне дослідження Батіщева Сергія Олександровича на тему «Адміністративно-правові засади діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації», подане до захисту у разову спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність дисертаційного дослідження на тему «Адміністративно-правові засади діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації» не викликає сумнівів та обумовлена комплексом сучасних викликів, пов'язаних як із цифровою трансформацією державного апарату в цілому, так і постійним зростанням кількості інформаційних і кіберзагроз.

Особливої актуальності порушена проблематика набуває в умовах воєнного стану, коли інформаційний простір став одним із основних театрів протиборства, а інформаційні операції, кібератаки, втручання у функціонування державних інформаційних ресурсів, поширення дезінформації та посягання на об'єкти критичної інформаційної інфраструктури становлять реальні загрози для державного суверенітету та безпеки України. За таких умов особливого значення набуває ефективна діяльність органів публічної адміністрації, покликаних забезпечувати захист інформації, координувати взаємодію між суб'єктами сектору безпеки і оборони, здійснювати контроль за дотриманням законодавства у відповідній сфері та формувати сучасну систему адміністративно-правового реагування на новітні виклики.

Актуальність дослідження також визначається необхідністю подальшого вдосконалення адміністративного законодавства України. Попри наявність значної кількості нормативно-правових актів, що регулюють

питання захисту інформації, вони характеризуються певною фрагментарністю, наявністю прогалин, дублюванням окремих повноважень органів публічної адміністрації та недостатньою визначеністю механізмів міжвідомчої взаємодії. Водночас активна цифровізація публічного управління, розвиток електронних сервісів, запровадження сучасних технологій обробки інформації, розширення міжнародного співробітництва та інтеграція України до європейського правового простору обумовлюють потребу у формуванні цілісної та ефективної системи адміністративно-правового регулювання у сфері захисту інформації.

Не менш важливим є й науковий аспект дослідження. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених інформаційному праву, кібербезпеці, інформаційній безпеці та адміністративно-правовому статусу окремих органів державної влади, комплексне дослідження адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації саме у сфері захисту інформації до цього часу залишалося недостатньо розробленим. Це стосується насамперед визначення місця відповідних органів у системі публічної адміністрації, особливостей їх адміністративно-правового статусу, розмежування компетенції, механізмів взаємодії між ними, а також вироблення концептуальних підходів до вдосконалення чинного законодавства.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави констатувати, що сформульовані здобувачем наукові положення, висновки та практичні рекомендації є достатньо обґрунтованими, логічно послідовними та відповідають поставленій меті й визначеним завданням дослідження. Їх достовірність забезпечується комплексним використанням загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, системним аналізом нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації, доктринальних

джерел, а також практики функціонування відповідних суб'єктів публічного адміністрування.

Позитивної оцінки заслуговує здійснений здобувачем аналіз значного масиву наукової літератури, який охоплює праці вітчизняних і зарубіжних учених з адміністративного, інформаційного та конституційного права, а також дослідження, присвячені проблемам інформаційної безпеки, кібербезпеки, цифрової трансформації публічного управління та організації діяльності органів державної влади. Поряд із доктринальними джерелами автором ґрунтовно опрацьовано положення законодавства у сфері інформації, захисту інформації, електронного урядування, кібербезпеки, підзаконні нормативно-правові акти, документи стратегічного характеру та інші джерела, що дозволило комплексно дослідити адміністративно-правові засади діяльності органів публічної адміністрації у досліджуваній сфері.

Обґрунтованість результатів дослідження підтверджується також внутрішньою логікою побудови дисертації, послідовністю викладення матеріалу та взаємоузгодженістю окремих її структурних елементів. Сформульовані автором висновки логічно впливають із проведеного дослідження, а запропоновані рекомендації щодо вдосконалення адміністративного законодавства, оптимізації компетенції органів публічної адміністрації, удосконалення механізмів міжвідомчої взаємодії та підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення захисту інформації є достатньо аргументованими, ґрунтуються на результатах проведеного аналізу та мають практичне значення для подальшого розвитку відповідної сфери правового регулювання.

Загалом викладені у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються належним ступенем наукової обґрунтованості, достовірності та практичної цінності. Вони становлять значний внесок у розвиток науки адміністративного права, розширюють наукові уявлення про адміністративно-правові засади діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації та можуть бути

використані у правотворчій діяльності, практиці функціонування органів публічної адміністрації, а також у подальших наукових дослідженнях.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації є достатнім та відповідає вимогам, що ставляться до дисертаційних досліджень за спеціальністю 081 «Право». Про належний рівень обґрунтованості результатів дослідження свідчить насамперед їх внутрішня логічна узгодженість. Усі наукові положення послідовно розкриваються у відповідних розділах дисертації, а сформульовані висновки безпосередньо випливають із проведеного аналізу та відповідають поставленим у роботі меті й завданням. Зміст кожного структурного елемента дисертації спрямований на розкриття окремих аспектів адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації, що забезпечує комплексність проведеного дослідження.

Важливою перевагою роботи є те, що отримані результати мають не лише теоретичний, а й прикладний характер. Запропоновані автором положення щодо вирішення актуальних проблем реалізації адміністративно-правового захисту інформації в Україні ґрунтуються на виявлених у процесі дослідження проблемах правозастосування та спрямовані на їх практичне вирішення.

Крім того, автором забезпечено належний взаємозв'язок між теоретичними положеннями та сформульованими практичними рекомендаціями. Запропоновані висновки не мають декларативного характеру, а базуються на результатах проведеного дослідження та можуть бути використані у нормотворчій діяльності, практиці функціонування органів публічної адміністрації, а також у подальших наукових дослідженнях з проблем адміністративно-правового забезпечення захисту інформації.

Отже, наведені у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є взаємопов'язаними, достатньо аргументованими та належним

чином обґрунтованими, що свідчить про досягнення здобувачем поставленої мети дослідження та вирішення визначених наукових завдань.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертація є одним із перших комплексних досліджень у межах науки адміністративного права, що надає наукове обґрунтування теоретико-методологічних основ та розкриває практичні рекомендації щодо вирішення актуальних проблем реалізації адміністративної діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації. За результатами проведеного аналізу сформульовано наукові положення та висновки, запропоновані особисто здобувачем.

Досить чітко та структуровано автор підійшов до характеристики змісту адміністративно-правового захисту інформації, який пропонується розглядати через призму тріади «конфіденційність – цілісність – доступність» як концептуальної основи його побудови, що дозволило перейти від формально-юридичного до системно-функціонального розуміння цього явища.

Варто схвалити й наукове розуміння інформації як об'єкта правового захисту, яке за переконаннями автора поєднує її філософське (онтологічне) та юридичне трактування, що дозволяє розкрити її подвійний характер як універсальної характеристики реальності та специфічного об'єкта правовідносин.

Автором досить ґрунтовно та переконливо обґрунтовано, що профілювання безпеки (базові, галузеві, цільові профілі) є ключовою формою реалізації повноважень органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації. Слушними також вбачаються узагальнення, що адміністративно-правовий статус органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації характеризується функціональною диференціацією, що проявляється у розмежуванні їх основних цілей діяльності: від стратегічного планування та координації до безпосередньої реалізації заходів захисту та протидії загрозам, тобто кожен суб'єкт виконує специфічну роль, спрямовану на

досягнення спільної мети – гарантування інформаційної безпеки держави, суспільства та особи.

Окремо слід вказати, що автор дисертації навів достатньо аргументів стосовно того, що у сфері захисту інформації співробітництво не може розглядатися виключно як добровільна форма взаємодії суб'єктів, адже для його характерним є й імперативний компонент. Дійсно, у цій сфері воно набуває ознак функціонально обумовленого інструменту публічного адміністрування, який спрямований не лише на підвищення ефективності діяльності окремих суб'єктів, а й на мінімізацію ризиків, пов'язаних із фрагментарністю системи захисту інформації.

Загалом у дисертації запропоновано та належним чином обґрунтовано значну кількість способів підвищення ефективності діяльності органів публічної адміністрації у цій сфері.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, повною мірою викладені в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. За матеріалами дисертаційного дослідження опубліковано сім наукових публікацій, серед яких чотири статті – у наукових фахових виданнях, визначених МОН України як фахові з юридичних наук та три тези доповідей і повідомлень на міжнародних науково-практичних конференціях. Наведене свідчить про те, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертації належно пройшли апробацію.

Аналіз наукових публікацій, підготовлених за результатами дисертаційного дослідження, дає підстави констатувати, що основні наукові положення, висновки та рекомендації дисертації повністю знайшли відображення у працях автора, опублікованих за темою дослідження. Кількість і рівень цих публікацій відповідають вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата

наук», що свідчить про належну апробацію результатів проведеного дослідження.

Академічна доброчесність. Під час аналізу змісту дисертаційного дослідження порушень принципів академічної доброчесності не встановлено. Автором належним чином оформлено посилання на використані наукові джерела, нормативно-правові акти та інші матеріали, що забезпечує коректне використання результатів наукових досліджень інших учених. У роботі простежується самостійність наукового пошуку, наведено достовірні результати проведеного дослідження, а також забезпечено належний рівень аргументації сформульованих висновків і пропозицій. За результатами ознайомлення з дисертацією ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дисертація є самостійно виконаною, цілісною та завершеною науковою працею, у якій комплексно досліджено заявлену проблематику, досягнуто поставленої мети та виконано визначені завдання дослідження. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації характеризуються належним рівнем обґрунтованості, логічністю викладу та мають теоретичне і практичне значення для розвитку адміністративно-правової науки й удосконалення діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації.

З огляду на викладене, дисертаційне дослідження справляє позитивне враження, відповідає вимогам, встановленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», а його автор заслуговує на присудження відповідного ступеня.

Однак, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження в цілому, слід зазначити, що **окремі його положення мають дискусійний характер, що зумовлює необхідність висловлення певних зауважень і пропозицій.**

1. Автором наведено розгорнуту класифікацію нормативно-правових актів (підрозділ 1.3) врегулювання порушених ним питань, проте не визначено критерії розмежування окремих груп. Зокрема окремі нормативні

акти можуть одночасно належати до інституційних, процедурних та контрольно-наглядових, що ставить під сумнів взаємовиключність запропонованих класифікаційних критеріїв.

2. Попри безумовну актуальність дослідження, у роботі недостатньо висвітлено вплив правового режиму воєнного стану на діяльність органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації. Враховуючи сучасні безпекові виклики для України, саме цей фактор істотно впливає на механізми взаємодії суб'єктів, порядок реагування на інформаційні та кіберзагрози, а також на особливості реалізації адміністративно-правових заходів захисту інформації.

3. Автором до об'єктів адміністративно-правового захисту віднесено «усі види інформації», що може викликати певні дискусії з огляду на міжгалузевий характер інформаційних відносин. Адже значна частина суспільних відносин щодо створення, використання, поширення та охорони інформації регулюється нормами не лише адміністративного, а й цивільного, господарського, трудового, кримінального та інших галузей права. У зв'язку з наведеним додаткового обґрунтування потребує визначення меж саме адміністративно-правового захисту інформації.

4. З огляду на прикладний характер адміністративно-правових досліджень, доцільним було б доповнити роботу більш конкретизованими пропозиціями щодо вдосконалення чинного нормативно-правового регулювання досліджуваної сфери, що сприяло б посиленню її практичної спрямованості та підвищенню ефективності використання отриманих результатів у правозастосовній діяльності.

Слід окремо наголосити, що наведені вище зауваження і дискусійні питання не мають впливу на наукову та прикладну цінність дисертаційної роботи, яка загалом складає враження цілісного завершеного монографічного дослідження з важливим внеском у розвиток наукової думки та практичної реалізації досліджуваної проблематики.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

У дисертації Батіщева Сергія Олександровича отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання. Дисертаційне дослідження засвідчує належний рівень наукової підготовки автора, його здатність до самостійного проведення наукових досліджень, критичного осмислення наукових підходів, формулювання аргументованих висновків та розроблення практично орієнтованих рекомендацій, спрямованих на вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації.

Робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, у якій містяться нові науково обґрунтовані теоретичні положення та практичні рекомендації, що становлять внесок у розвиток адміністративно-правової науки. Одержані результати мають як теоретичне, так і прикладне значення та можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, нормотворчій діяльності, процесі вдосконалення законодавства, а також у практичній діяльності органів публічної адміністрації.

Структура дисертації є логічною, послідовною та повністю відповідає предмету, меті й завданням дослідження. Зміст роботи характеризується внутрішньою цілісністю, а всі її структурні елементи взаємопов'язані між собою та підпорядковані єдиній концепції дослідження. Послідовність викладення матеріалу забезпечує системне розкриття порушеної проблематики, а кожний розділ і підрозділ логічно продовжує попередній, що сприяє належному обґрунтуванню сформульованих автором наукових положень, висновків і пропозицій.

На підставі вказаного вище можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Батіщева Сергія Олександровича на тему «Адміністративно-правові засади діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації», подане на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм змістом відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам, встановленим у наказі МОН

України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а його автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

**доктор юридичних наук, професор,
завідувач відділу науково-правових
експертиз та законопроектних робіт**

**Науково-дослідного інституту
публічного права**

Ксенія КУРКОВА